

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να προσδιορίσετε το περιεχόμενο των όρων: **α)** Β' ψήφισμα **β)** Μικτή Επιτροπή **γ)** Μικτή επιτροπή ανταλλαγής

Μονάδες 15

A2. Να αντιστοιχίσετε τις ελληνικές πόλεις- περιοχές που ανήκουν στη Μικρά Ασία και στην Ανατολική Θράκη.

Στήλη Α	Στήλη Β
	α. Καλλίπολη
1. Μικρά Ασία	β. Βουρλά
	γ. Αϊβαλί (Κυδωνίες)
2. Ανατολική Θράση	δ. Σμύρνη
	ε. Κωνσταντινούπολη

Μονάδες 10

B1. α. Ποια λύση υιοθετήθηκε σχετικά με την εκτίμηση της αποζημίωσης των περιουσιών των προσφύγων; (**μονάδες 6**)

β) Με ποια κριτήρια έγινε η προσωρινή εκτίμηση των περιουσιών; (**μονάδες 6**)

Μονάδες 12

B2. Τι περιλάμβανε η φροντίδα του Υπουργείου Περιθάλψεως για τους πρόσφυγες από το 1917 έως το 1921;

Μονάδες 13

Γ1. Αντλώντας πληροφορίες από τα παραθέματα και από τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε **α)** στις βαθύτερες αιτίες αλλά και στην αφορμή που οδήγησαν τους Οθωμανούς στους διωγμούς του 1914 εναντίον των Ελλήνων (**μον. 12**) **β)** στα μέσα που χρησιμοποίησαν οι Οθωμανοί προκειμένου να φανατίσουν το μουσουλμανικό πληθυσμό της αυτοκρατορίας (**μον. 8**) και **γ)** στην αντίδραση τόσο της ελληνικής κυβέρνησης όσο και του ξένου παράγοντα. (**μον. 5**)

Μονάδες 25

Παράθεμα 1

Κήρυξαν, λοιπόν, εναντίον τους γενικό μποϊκοτάζ και έκαναν αφισκοκολλήσεις στα σχολεία και στα τζαμιά. Το περιεχόμενο των αφισών καλούσε τους μουσουλμάνους να εξοντώσουν τους Οθωμανούς Έλληνες. Την ίδια εποχή οι τουρκικές εφημερίδες δημοσίευαν πύρινα άρθρα κατά των ίδιων υπηκόων, ξεσηκώνοντας τους αναγνώστες τους εναντίον των Ελλήνων Οθωμανών και υποκινώντας τους σε πράξεις βίας και σε σφαγές

Τα εμπρηστικά άρθρα του τουρκικού Τύπου άρχισαν να δημοσιεύονται εντελώς ξαφνικά και χωρίς καμιά φανερό αφορμή. Ήταν τόσο οφθαλμοφανές πως ήταν «παραγγελία» της κυβέρνησης, που μου φαίνεται απίστευτο ότι δεν το κατάλαβαν ακόμα και οι πιο αμόρφωτοι Τούρκοι. Την ίδια εποχή έκαναν την εμφάνισή τους και κάτι ευτελείς λιθογραφίες, κατασκευασμένες στο πόδι, τρομερά κακότεχνες – προφανώς αποτελούσαν «έργα τέχνης» ντόπιων «καλλιτεχνών». Οι λιθογραφίες αυτές απεικόνιζαν Έλληνες να σφάζουν τουρκάκια και να ξεκοιλιάζουν εγκύους μουσουλμάνες, καθώς και άλλες φανταστικές σκηνές που δε στηρίζονταν σε κανένα πραγματικό περιστατικό – ούτε καν σε στημένες κατηγορίες. Οι εικόνες αυτές αναρτήθηκαν έξω από τζαμιά και σχολεία. Η προπαγάνδα αυτή απέφερε αμέσως καρπούς και ξεσήκωσε τους Τούρκους – κάτι μάλλον εύκολο για την επιθετική ιδιοσυγκρασία τους.

Horton, Αναφορικά με την Τουρκία, εκδ. «Νέα Σύνορα» – Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα 1992, σσ. 60-61

Παράθεμα 2

[...] Οι άγριες απελάσεις, η τρομοκρατία, οι δολοφονίες και οι βιαιότητες εναντίον των Ραγιαδών κατά μήκος της μικρασιατικής ακτής δεν τράβηξαν στη Δύση την προσοχή που τους άρμοζε. Είχαν όμως όλα τα χαρακτηριστικά του πολεμικού μέτρου που επέβαλλε μία δήθεν «στρατιωτική ανάγκη» και δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι Τούρκοι και Γερμανοί είχαν πλήρη συνεργασία και ήταν σύμμαχοι στη διάρκεια του πολέμου. [...] Η καταστροφή της Φώκαιας προξένησε μεγάλη συγκίνηση στη Μασσαλία, που ιδρύθηκε από αποίκους προερχόμενους από την ομώνυμη αρχαία ελληνική αυτή πόλη. Η Φώκαια είναι η μητέρα της Μασσαλίας. Ο κ. Mancient ήταν αυτόπτης μάρτυρας στις σφαγές και τις λεηλασίες που έλαβαν χώρα στην πόλη [...]: «Κατά τη διάρκεια της νύχτας, οι οργανωμένες συμμαχίες συνέχισαν τη λεηλασία της πόλης. Την αυγή έπεφταν συνεχείς πυροβολισμοί μπροστά στα σπίτια μας. Πεταχτήκαμε έξω και οι τέσσερις και βρεθήκαμε μπροστά σε ένα εφιαλτικό θέαμα. Η ορδή που είχε μπει στην πόλη ήταν οπλισμένη με γκράδες και παλιά τουφέκια του ιππικού. Ένα σπίτι είχε παραδοθεί στις φλόγες. Από όλες τις μεριές της πόλης οι χριστιανοί έτρεχαν στην προκυμαία, αναζητώντας βάρκες για να διαφύγουν. Όμως, ήδη από την προηγούμενη νύχτα είχαν εξαφανιστεί όλες. Κραυγές τρόμου ανακατεύονταν με τους κρότους των πυροβολισμών. Ο πανικός ήταν τόσο μεγάλος, ώστε μια γυναίκα και το παιδί της πνίγηκαν σε εξήντα εκατοστά νερό. [...]

Παράθεμα 3

Το 1912, στα πρόθυρα των βαλκανικών πολέμων, το ευρωπαϊκό τμήμα της Αυτοκρατορίας -η Ρούμελη- παρέμενε η περιοχή η πιο πλούσια οικονομικά και η πιο ανεπτυγμένη πολιτιστικά της επικράτειας. Αν εξαιρέσουμε τη Σμύρνη, όλη η δραστηριότητα της Αυτοκρατορίας ήταν συγκεντρωμένη μεταξύ Κωνσταντινούπολης και Θεσσαλονίκης. Τέλος, την περιοχή αυτή δεν την κατοικούσαν μόνον Έλληνες, Βούλγαροι και Σέρβοι. Ένα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού απαρτιζότο από Τούρκους, οι οποίοι υποχρεώθηκαν να καταφύγουν στην Ανατολία. Ένα χρόνο αργότερα, το 1913, οι Ενωτικοί ως πολιτικοί ηγέτες της Αυτοκρατορίας, οι οποίοι ήταν, κατά μεγάλο μέρος, οι ίδιοι Ρουμελιώτες, είχαν χάσει ανεπιστρεπτή ολόκληρη τη Ρούμελη, με εξαίρεση την Ανατολική Θράκη έξω από την Κωνσταντινούπολη και είχαν χάσει κυρίως τη Θεσσαλονίκη, την πόλη της επανάστασής τους το 1908. Για την Αυτοκρατορία ακρωτηριασμένη από τον κύριο πνεύμονά της, επρόκειτο για χωρίς προηγούμενο καταστροφή. Επί πλέον, έχοντας απωλέσει μεγάλο μέρος του μη μουσουλμανικού πληθυσμού του, το δήθεν «οθωμανικό έθνος», αναδιπλωμένο στην Ανατολία, κατέληξε να είναι πολύ λιγότερο πολυεθνικό και περισσότερο μουσουλμανικό παρά χριστιανικό. Εξ ου και η σημασία που δόθηκε το 1914, στον πανισλαμισμό.

Δ. *Κιτσίκη, Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1280-1924), εκδ. Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 1988, σσ. 185-187*

Δ1. Αντλώντας στοιχεία και πληροφορίες από τον πίνακα και τα κείμενα που ακολουθούν και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε **α)** στη σημασία της συμμετοχής των προσφύγων στον βιομηχανικό κλάδο για την Ελλάδα (**μονάδες 9**) **β)** σε ποιους τομείς δραστηριοποιήθηκαν (**μονάδες 9**) **γ)** στα χαρακτηριστικά των προσφυγικού πληθυσμού που τους βοήθησαν να ξεχωρίσουν απ' τους ντόπιους. (**μονάδες 7**)

(**μονάδες 25**)

Πίνακας
Η ανάπτυξη της βιομηχανίας

Έτη	Εργοστάσια	Εργάτες	Ισχύς σε ίππους	Αξία της παραγωγής σε δραχ.
1917	2.213	35.000	70.000	200 εκατ.
1920	2.905	60.000	110.000	–
1929-1930	4.000	110.000	230.000	7.210 εκατ.
1938	4.515	140.000	277.000	13.565 εκατ.

Ν. Σβορώνου, *Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας, Αθήνα 1976, σ. 130.*

Κείμενο 1

: «Το γεγονός ότι ακόμα και το 1961 το ένα τέταρτο των βιομηχάνων καταγόταν έξω από την Ελλάδα, κυρίως από την Τουρκία, δείχνει την κρίσιμη συμβολή των προσφύγων της Μικράς Ασίας από την άποψη των επιχειρηματικών δεξιοτήτων». (Νίκου Μουζέλη, *Οικονομία και κράτος την εποχή του Βενιζέλου*).

Κείμενο 2

Αξιοσημείωτες ήταν οι επιπτώσεις από την εγκατάσταση των Ελλήνων της Μικράς Ασίας και της ανατολικής Θράκης και στον επιχειρηματικό τομέα. Η εσωτερική αγορά διευρύνθηκε με την προσθήκη μεγάλου αριθμού καταναλωτών ενώ, ταυτόχρονα, από τον αστικό προσφυγικό πληθυσμό αντλήθηκε φθηνό εργατικό δυναμικό αλλά και ειδικευμένοι τεχνίτες. Η χώρα πλουτίστηκε με ανθρώπους δεδομένης επιχειρηματικής ικανότητας και πείρας, που πρωταγωνιστούσαν στις μεγάλες αγορές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι, όπως αναφέρεται στην έκδοση της ΚΤΕ του 1926, στους 7.000 εμπόρους και βιομηχάνους γραμμένους στο Επιμελητήριο της Αθήνας, οι χίλιοι ήταν πρόσφυγες, ενώ στον Πειραιά η αναλογία ήταν μεγαλύτερη. Από την αρχή η πολιτική της ΕΑΠ ενθάρρυνε την εγκατάσταση βιομηχανιών στους συνοικισμούς, με σκοπό την εκτόνωση της ανεργίας. Επρόκειτο όμως, κατά το μεγαλύτερο μέρος, για μικρές βιοτεχνικές μονάδες, οι οποίες ενισχύθηκαν από το κράτος, την ΕΑΠ ή την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, με κοινωνικά και όχι αναπτυξιακά κριτήρια. Καινούριοι βιομηχανικοί- βιοτεχνικοί κλάδοι αναπτύχθηκαν (ταπητουργία, μεταξουργία, πλαστικά, βυρσοδεψία) και δόθηκε νέα ώθηση στην κλωστοϋφαντουργία και τη βιοτεχνία ειδών διατροφής. Ανθιση γνώρισε και η βιομηχανία οικοδομικών υλικών, ο μόνος κλάδος που υποκατέστησε μαζικά τις εισαγωγές στο Μεσοπόλεμο. Στη δεκαετία 1922-1932 διπλασιάστηκε ο αριθμός των βιομηχανικών μονάδων και αυξήθηκε ο όγκος και η αξία της παραγωγής, χωρίς όμως να επέλθει κάποια δομική αλλαγή. Η βιομηχανία θα αρχίσει να κινείται με ταχύτερους ρυθμούς το 1931, χάρη κυρίως στην πολιτική υποκατάστασης των εξαγωγών που ακολουθεί το ελληνικό κράτος μετά την κατάρρευση του διεθνούς νομισματικού συστήματος.

Γ. Γιαννακόπουλος, «Η Ελλάδα με τους πρόσφυγες. Η δύσκολη προσαρμογή στις νέες συνθήκες», στο: Β. Παναγιωτόπουλος (επιμ.), Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000, 7ος τόμος: Ο Μεσοπόλεμος, 1922-1940: Από την Αβασίλευτη Δημοκρατία στη Δικτατορία της 4ης Αυγούστου, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003, σσ. 97-98.

